

ОБОВ'ЯЗКОВИЙ АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Обов'язковий аудит – це аудиторська перевірка, що здійснюється відносно окремих суб'єктів господарювання, критерії вибору яких та строки проведення аудиту встановлюються державними правовими актами. Забезпечення суспільної контрольованості певної групи суб'єктів, фінансово господарська діяльність яких виступає об'єктом публічного (суспільного) інтересу, встановлення підвищених гарантій достовірності їх фінансової звітності за допомогою проведення обов'язкового аудиту є важливим чинником дотримання економічної безпеки держави. Необхідність проведення обов'язкового аудиту виникає в тому разі, якщо держава вважає потрібним захистити інформаційні права та законні інтереси в отриманні достовірної інформації про діяльність окремих суб'єктів, тобто бере на себе функцію регулювання процесу виробництва та розподілу інформаційних продуктів, без яких суспільство не може нормально розвиватися.

Однак, при цьому виникає інша проблема, оскільки той факт, що необхідність аудиту в певних випадках встановлена законодавством, а не бажаннями управлінського персоналу чи власників суб'єктів господарювання, має як свої причини, так і певні наслідки для аудиторів, і для економічних суб'єктів. Держава може і повинна встановлювати певні правові гарантії, спрямовані на забезпечення якості таких аудиторських послуг, що підтверджується практикою інших країн, де інститут аудиту має більш давню історію.

Офіційну достовірність фінансової звітності будь-якої компанії можна підтвердити завдяки обов'язковій аудиторській перевірці. Проводити її повинні такі господарюючі організації, а саме:

- відкриті (публічні) акціонерні товариства;
- фінансові установи (зокрема банки);
- страхові компанії і товариства взаємного страхування;
- засновники підприємств з іноземними інвестиціями; засновники довірчих товариств або інших посередників;
- компанії емітенти будь-яких облігацій;
- інвестиційні фонди;
- компанії які є емітентами цінних паперів для ліцензування;

- професійні учасники певного ринку цінних паперів;
- засновники ПАТ (юридичні особи);
- інші суб'єкти господарювання, звітність яких відповідно до законодавства України підлягає офіційному оприлюдненню, за винятком установ і організацій, що повністю утримуються за рахунок державного бюджету [6].

Фінансова звітність яка була підтверджена незалежним аудитором підвищує довіру користувачів: власників, інвесторів, кредиторів та інших. І взагалі проведення обов'язкового аудиту являється доказом надійної репутації фірми, врегульованої системи обліку.

Можна виділити такі основні напрями регулювання аудиторської діяльності за останні роки: гармонізація й уніфікація вимог до аудиторів, аудиторських фірм та механізмів регулювання аудиту; перегляд, упорядкування, встановлення більш жорстких норм, особливо у сфері обов'язкового аудиту, як стосовно суб'єктів аудиторської діяльності, так і стосовно самих суб'єктів суспільного інтересу, діяльність яких підлягає обов'язковому аудиту; обмеження впливу аудиторської спільноти при розробці вимог до аудиту та здійсненні контролю якості діяльності аудиторів і аудиторських фірм через запровадження системи суспільного нагляду та незалежної системи забезпечення якості.

Найбільше уваги необхідно приділяти вимогам до обов'язкового аудиту, оскільки підкреслюється, що саме обов'язковий аудит є основним елементом забезпечення достовірності у ланцюгу фінансової звітності, яка передбачає виникнення значного суспільного інтересу.

У законодавстві Європейського Співтовариства для визначення критеріїв обов'язковості проведення аудиту застосовано поняття «суб'єкти суспільного інтересу» – «Public Interest Entities» (А саме їх зміст розкривається у Commission Recommendation of 16 May 2002 2002/590/EC “Statutory Auditor’s Independence in the EU: A Set of Fundamental Principles” – Рекомендації Комісії «Незалежність офіційного аудитора: набір фундаментальних принципів») [3].

Вважається, що ступінь значимості суспільних (публічних) інтересів має визначати тих суб'єктів, які повинні в обов'язковому порядку підлягати щорічному аудиту. До таких суб'єктів віднесено підприємства, діяльність яких становить значний суспільний інтерес внаслідок прояву таких факторів: вид бізнесу, обсяг діяльності, чисельність працюючих, корпоративний статус, що передбачає наявність значної кількості акціонерів. У вітчизняній науці та практиці

такий термін не використовується, а конкретні суб'єкти, які повинні входити до їх складу, не виділені. Можна з певною мірою умовності стверджувати, що у вітчизняному законодавстві суб'єктами суспільного (публічного) інтересу фактично є ті суб'єкти, які виділені Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [5] як такі, що зобов'язані проходити обов'язкову аудиторську перевірку, і ЗУ «Про бухгалтерський облік та фін. звітність в Україні» [6] (п.4 ст. 14 «Подання та оприлюднення фінансової звітності») як такі, що зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність.

Зіставляючи вимоги, які передбачені європейським законодавством, та національну практику, можна виділити низку принципів відмінностей які є між ними:

1. відсутність системи суспільного (громадського) нагляду за аудиторської діяльністю;
2. невідповідність системи зовнішнього контролю якості аудиту щодо забезпечення вимог незалежності та прозорості;
3. відсутність достатньої системи прозорості аудиту;
4. низький рівень вимог до суб'єктів аудиторської діяльності, які проводять аудит суб'єктів суспільних інтересів (у частині дотримання незалежності з боку аудиторів та аудиторських фірм, ротації аудиторів, що виконують обов'язковий аудит, обов'язковості створення комітетів з аудиту або подібних органів суб'єктами суспільного інтересу тощо) [2].

Врегулювання зазначених суттєвих відмінностей є важливим чинником підвищення якості аудиту з урахуванням євроінтеграційного курсу України. Аналіз положень вищезазначених документів та практики регулювання аудиту в інших країнах дає змогу виділити такі особливі вимоги в сфері виконання завдань з обов'язкового аудиту, які доцільно впровадити в національну практику з метою вдосконалення ведення підприємницької діяльності та збільшення прозорості інформаційних ресурсів

Література:

1. Semenushena N.; Khorunzhak N., Adamyk O., Sadovska I., Nahirska K., Zhuk V. (2019) The methodology for calculating baseline indicators for budgeting expenditures of budgetary institutions: the case of Ukraine. INTELLECTUAL ECONOMICS. Vol. 13(2).
2. Chereshnyuk O., Panasyuk V., Sachenko S. and Adamyk O. (2019) Fuzzy-multiple approach in choosing time factor for implementation of the

innovative project. IDAACS 2019.A

3. Адамик О.В. Бухгалтерський облік як основа інформаційного забезпечення оподаткування підприємства // Галицький економічний вісник. – 2004. – № Випуск 1. – С. 109-114.

4. Адамова І. З. Аналіз фінансового стану підприємства: проблемні аспекти та шляхи їх розв'язання / І. З. Адамова, М. В. Романчук // Облік, аналіз, аудит. – 2016. – № 2. – С. 64-71.

5. Безверхий К. В. Деякі питання порядку складання вітчизняної фінансової звітності підприємств в контексті законодавчих змін / К. В. Безверхий, Т. В. Бочула // Облік і фінанси. – 2013. – № 3 (61). – С. 26-28.

6. Білик М. Д. Сутність та оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Сутність і оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2015. – № 3. – С. 117-128.

7. Воськало В. І. Зміни у фінансовій звітності: підвищення якості та гармонізація із міжнародними стандартами / В. І. Воськало, Н. М. Воськало // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.10. – С. 175-180.

8. Городня Т. А. Аналіз фінансового стану та вдосконалення контролю за фінансовими показниками підприємства / Т. А. Городня // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.1. – С. 183-187.

9. дамик О.В. Доходи бюджетних установ за методом нарахування в умовах уніфікації облікових систем державного сектору економіки// Вісник Національного університету „Львівська політехніка” „Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку”. – Львів: НУ „Львівська політехніка”. – 2012. № 721. – С. 42-48

10. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

11. Ілляшенко К. В. Інформаційний взаємозв'язок аналізу та бухгалтерської звітності / К. В. Ілляшенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khntusg.com.ua/>

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.